

працює в поліції. Зважаючи на помітне в мовній практиці намагання утворювати від іменників на **-ія** назви осіб за допомогою суфікса **-янт** (пор.: *коаліція – коаліціант, міліція – міліціант* та ін.), рекомендуємо для вжитку назву *поліціант*, якою вже послуговуються автори деяких видань, пор.: *Патрульні поліціанти допомогли оформити всі знайдені речі* (Львівська газета, 6.10.2015); *Бажання стати новими поліціантами.. висловило понад 30 000 українців, які подали заявки на конкурс* (ВВС Україна, 25.02.2015).

Отже, українською мовою органічніше вживати *поліційний* замість *поліцейський* та *поліціант* замість *поліцейський*.

Катерина Городенська

СПРАВДІ – НАСПРАВДІ

У писемному вжитку дехто ставить кому після прислівника *насправді* (напр.: *Насправді, це двоскладне речення; Насправді, вони мужні герої*), тобто вважає його вставним словом, подібно до *справді*. Проте прислівники *насправді* і *справді* не рівнозначні. Вони збігаються лише у своєму першому значенні – “так, як у дійсності, реально, наяву”, пор.: *На вигляд йому значно менше років, ніж є насправді* (О. Копиленко); *Не знаю, чи справді воно так, чи то мені приснилось...* (О. Довженко). Відмінне в них те, що *справді* вживають ще і як вставне слово для підтвердження правдивості, вірогідності чого-небудь, напр.: *Дівчинка, справді, як та квіточка, розпускається; таке славне дитяточко* (Марко Вовчок). *Насправді* не буває вставним словом.

Отже, *справді* і *насправді* взаємозамінні в межах свого основного прислівникового значення. На відміну від *справді* прислівник *насправді* не вживають як вставне слово, тому кому після нього не можна ставити.

Катерина Городенська

СТВОРЮВАТИ – УТВОРЮВАТИ

У підручниках з природознавства, біології, географії можна прочитати такі твердження: *Штучно висушуючи болота,*

створювали нові родючі поля і луки, що часто негативно впливало на природні процеси рослинного і тваринного світу.

Слово *створювати* має значення «давати життя, існування чому-небудь, формувати що-небудь» (СУМ, Т. IX) і має таку лексичну сполучуваність: *створити* землю, мову, машину, породу тварин, різновид рослин, поему, фільм тощо, напр.: *Ні, їх [тварин] створила* земля, що й тепера дає їм поживу, що породила своєю охотою, з власної волі (М. Зеров); *Одірваність* од народу, од його життя й інтересів викликає у галицьких українців бажання *створити* вищу, делікатну, немужицьку **мову** (М. Коцюбинський); *Я взявся ліпити нову рослину, створювати нову породу* (О. Довженко).

Слово *створити* можна вживати також у значенні «класти початок існуванню чого-небудь, організовувати щось» (СУМ, Т. IX). Створюють *репертуар, шоу, ілюзію* тощо.

Кажуть також: *створити умови, тишу, шум* – коли мають на увазі «робити можливим, наявним, підготовляти що-небудь, забезпечувати чимсь» (СУМ, Т. IX); *створити людину, обриси природи, долю* у значенні «окреслювати, визначати в основному, надаючи яких-небудь ознак, властивостей (СУМ, Т. IX), напр.: *Дивно створює людей природа: мало хто здоровіший знайдеться в селі за Свирида Яковлевича, а от ні його сила, ні його прості риси обличчя не передалися дітям – обоє, крапля у краплю, пішли в матір* (М. Стельмах). Як бачимо, слово *створювати* містить сему 'творчості'. Його вживання передбачає творчу дію суб'єкта.

Лексема *утворювати* має значення 'робити що-небудь в процесі праці' (СУМ, Т. XII), що передбачає таку сполучуваність: *утворити коло, річку, болото, штучний сніг* тощо, напр.: *Двір запрудили вози, вози і вози як на ярмарку. Нескінченим чорним потоком розтікалися вони в різні кінці дворища, утворюючи пробки* (Г. Тютюнник); *Намагались [печеніги] забігти наперед, стиснути їх [руських воїнів] з боків, утворити нове коло...* (С. Скляренко).

Слово *утворювати* вживаємо також в значенні 'викликати появу, виникнення чого-небудь' (СУМ, Т. XII), напр.: *На протилежність рослинам тваринні організми, як правило, можуть утворювати білок тільки з білкових речовин*

(З наук.-попул. літ-ри); *Між двома глиняними скелями, що утворюють вузькі ворота, вгорі – голубе небо, внизу – чиста, як сльоза, вода* (Г. Тютюнник). Лексема *утворювати* немає виразної семи ‘творчості’ на відміну від слова *створювати* і тому її сфера вживання – переважно природничо-технічна галузь науки, яка передбачає точні підрахунки, експерименти і чітко прогнозовані наслідки.

Отже, речення в підручниках треба сформулювати так: *Штучно висушуючи болота, утворювали нові родючі поля і луки, що часто негативно впливало на природні процеси рослинного і тваринного світу.*

Тетяна Коць

ТВЕРДИТИ – ЦЕ НЕ СТВЕРДЖУВАТИ

Нині помітне вживання дієслова *стверджувати* замість *твердити*, тому що автори, очевидно, уважають їх рівнозначними або ж синонімічними. Проте вони помиляються. *Твердити* означає ‘говорити, повторювати те саме, наполягати на своєму’, напр.: *Похмуро твердив Левко своє: – Зробимо з панів юшку* (М. Стельмах). Це значення підсилює субстантивованій займенник *своє* або числівник *одно*, ужитий у ролі прислівника *постійно*, напр.: *Жінка з дивовижним терпінням слухала і знов рівним, ласкавим голосом твердила своє, завчене, видно, назавжди* (С. Журахович); *Ротний так і накинувся на них звіром, Стоять москалі та одно твердять: “винувати!”* (Панас Мирний). Дієслово *стверджувати* / *ствердити* виражає четверо значень, спільним для яких є “впевненість, непохитність у встановленні, висловленні чогонебудь, підтвердження достовірності, правильності, остаточне офіційне схвалення чогось”, напр.: *Раніш ніж храми будувать святі, Годиться правду ствердити в житті* (І. Кочерга); *Ретельні дослідження археологів, які знайшли на місці скіфських і старослов'янських стоянок деревне вугілля, стверджують слова Геродота. Тут були ліси* (С. Журахович); *Обережно витягнув він пожовклий пергамент. Це був привілей, виданий*